

Experten in samen spelen | Het verhaal van ██████████ de inclusieve ██████████ speelpleinwerkingen ██████████

➤ KWINTEN FORT, HANNE COOLS EN PIETER VERBANCK

Inclusie is een druk gesolliciteerd thema in het jeugdwerk. Elke organisatie is er op een of andere manier mee bezig. Hoeveel jeugdorganisaties stellen niet in hun missie 'er te zijn voor alle kinderen'? En is dat dan echt zo? Bereikt het speelpleinwerk alle kinderen? Het is geweten dat speelpleinwerkingen een divers publiek hebben. Maar het is onduidelijk wat dat concreet betekent voor kansengroepen. In dit artikel belichten we de projecten inclusieve speelpleinen. Met deze projecten verhoogden de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen, in samenwerking met gespecialiseerde partners, hun inspanningen om speelpleinwerkingen inclusiever te maken voor kinderen en jongeren met een beperking. Aan de hand van een expertisecentrum en een aanbod gratis procesbegeleidingen wil men meer werkingen overtuigen om te werken aan hun inclusief karakter. Maar is het wel een keuze, om met het inclusief karakter van je organisatie bezig te zijn? Is het geen plicht? En zijn de effecten in het werkveld ernaar? Het speelpleinwerk is er nog niet. Maar waar zijn we wel al? We doen het verhaal...

VAN VROEGER TOT NU.

Het project: hoe is het gegroeid?

De vrije tijd van kinderen en jongeren met een beperking staat al langer op de agenda van provinciale jeugddiensten. In Vlaams-Brabant ontstonden de eerste initiatieven om inclusie op de agenda van het speelpleinwerk te zetten. Het project 'Inclusieve speelpleinwerkingen' in zijn huidige vorm kent zijn oorsprong in de provincie Oost-Vlaanderen. Een paar jaar geleden sprong ook de provincie Antwerpen mee op de kar. De andere pro-

vincies kiezen voor een andere aanpak. Voor dit project nam de provinciale jeugddienst telkens het initiatief om een aantal gespecialiseerde jeugdorganisaties samen te brengen om hun ervaringen te bundelen en hun aparte aanbod naar speelpleinwerkingen te stroomlijnen. Dit gezamenlijk aanbod werd jaar na jaar verder geconcretiseerd. Vandaag staan er verschillende instrumenten ter beschikking van speelpleinwerkingen die willen werken aan inclusie. Er is een info- en werkmap over kinderen met een handicap, er is een aanspreekpunt, er is een aanbod aan informatie- en uitwisselingsavonden. De informatieavond vindt plaats aan het begin van het projectjaar en geeft meer uitleg bij de aangeboden begeleiding. De uitwisselingsavonden zijn gericht op verantwoordelijken en hoofdanimatoren van inclusieve speelpleinwerkingen. Op deze avonden wordt over enkele thema's doorgeboord: welke problemen ervaren de verschillende werkingen ten aanzien van dit thema, hoe gaan ze ermee om, welke oplossingen zijn bruikbaar voor andere werkinge,... Maar het zwaartepunt van het project ligt in de intensieve procesbegeleidingen die een werkjaar lopen, van het najaar tot en met de zomer. Deze begeleidingen worden gratis aangeboden aan de lokale werkingen door gespecialiseerde vzw's: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS), VFGjong, Oranje, Uit de Marge en yieha!. De provinciale jeugddiensten organiseren de financiële en logistieke ondersteuning.

Wat is het resultaat?

De provincie Antwerpen telt in totaal honderd speelpleinwerkingen. Bij de start van het project in 2009 waren er vijf werkingen inclusief. Sindsdien zijn er zeven inclusieve werkingen bijgekomen. Voor het komende werkjaar, 2011-2012, zijn er opnieuw vier werkingen paraat om te werken aan inclusie. Dat brengt het totaal op zestien werkingen, met een redelijke spreiding over de provincie.

In Oost-Vlaanderen zijn er in totaal 140 speelpleinwerkingen. In 2006, bij de start van het project, waren er twee inclusieve werkingen. Het project start dit jaar zijn zesde cyclus. Het aantal inclusieve speelpleinwerkingen is jaarlijks toegenomen. Deze zomer, vijf jaar later, waren dat er 31. In Oost-Vlaanderen zijn dus alle werkingen nieuw met inclusie bezig sinds de start van het project, met uitzondering van de twee speelpleinwerkingen van Oranje vzw.

VAN IDEE NAAR VISIE

Het en/en verhaal: inclusief en doelgroepspecifiek werken

Het aanbod van jeugdwerk in Vlaanderen is groot en gevarieerd. Of je een kleuter of een tiener bent, geïnteresseerd in sport of in wetenschap, of je een avontuurlijk kind bent of een creatieve duizendpoot, er bestaat altijd een vorm van jeugdwerk op jouw lijf geschreven. Dat is hetzelfde voor kinderen en jongeren met een handicap of maatschappelijk kwetsbare kinderen. Er bestaan vakantiekampen, jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen specifiek op hun maat. Deze *doelgroepspecifieke* werkingen

hebben een aantal duidelijke voordelen. Ze hebben knowhow. Ze bieden een vertrouwelijke omgeving waarin kinderen én ouders (!) zich thuis voelen. Ze hebben een aanbod dat 'echt op maat' is van de kinderen en jongeren. Anderzijds zijn er nadelen aan verbonden. Doelgroepspecifiek jeugdwerk is niet dik gezaaid en ouders moeten soms grote afstanden afleggen. Bovendien komen deze kinderen zo in een parallel circuit terecht en hebben ze weinig kans om 'andere' kinderen te ontmoeten. Ondanks de kwaliteit van de hulpverlening evolueert de samenleving niet mee en blijven deze kinderen iets vreemds waarvan niemand goed weet hoe ermee om te gaan.

De laatste jaren maakt *inclusief jeugdwerk* sterke opgang. Deze jeugdwerkorganisaties passen hun werking aan, zodat kinderen met een handicap of kinderen uit een maatschappelijk kwetsbaar milieu niet meer op de toppen van hun tenen moeten lopen om erbij te horen. De werking voert stap voor stap veranderingen door, zodat het aanbod meer kinderen aanspreekt. Er zit een zekere tegenspraak in enerzijds inclusie prediken en anderzijds twee kansengroepen eruit kiezen. Het is ons echter duidelijk geworden dat afgebakende inspanningen meer resultaat opleveren. Enerzijds naar haalbaarheid van doelstellingen, anderzijds naar werkbaarheid voor jonge begeleiders en startende professionals. Het zijn wel die kansengroepen die volgens het speelpleinwerk het meeste nood hebben aan extra ondersteuning.

Inclusieve en doelgroepspecifieke werkingen sluiten elkaar niet uit, integendeel. Startende inclusieve werkingen kunnen veel opsteken van hun gespecialiseerde collega's. De inclusieve speelpleinwerkingen zelf geven nieuwe mogelijkheden aan kinderen met een handicap en kinderen uit een maatschappelijk kwetsbaar milieu. Hoe meer initiatieven er zijn, hoe beter. Zo bevorderen we de keuze naar welk initiatief voor deze kinderen het beste werkt. Kinderen krijgen dikwijls keuzemogelijkheden om hun vrije tijd in te vullen. Kansengroepen moeten deze keuze ook krijgen. Een andere opmerkelijke vaststelling is dat het evident is dat er doelgroepspecifieke werkingen bestaan voor kinderen met een handicap, maar niet voor kinderen uit een maatschappelijk kwetsbare omgeving. Nochtans is de logica achter beide net dezelfde. Het jeugdwerk speelt een belangrijke rol in het samenleven. De praktijk toont dat ook aan: het samenspelen van kinderen met specifieke behoeften is niet onmogelijk. Het is een verrijking voor alle betrokken partijen.

Wat maakt een speelpleinwerking inclusief?

Een inclusieve speelpleinwerking verschilt op een aantal punten van een traditionele speelpleinwerking. De verschillen zijn niet spectaculair, maar wel fundamenteel. Eén van de belangrijkste verschillen is *de externe communicatie*. Een inclusief speelplein communiceert actief dat iedereen welkom is, vaak door expliciet te benoemen wat er wordt bedoeld met 'iedereen'. Dat is een fundamenteel verschil met een werking die zich *op papier* openstelt voor alle kinderen en jongeren. Zij bekijken de vraag slechts

wanneer ouders zich ermee aandienen. Duidelijke communicatie in folders of op websites is noodzakelijk: hoe kan je inclusief zijn als niemand het weet?

Een ander fundamenteel verschil speelt zich af in 'de hardware' van het speelplein: wegwijzers die duidelijkheid bieden over de plaatsen waar kan worden gespeeld, hellende vlakken voor de lokalen, een dagschema aan de ingang (al dan niet met pictogrammen), een rustige zone, zichtbaarheid aan de straatkant... Met andere woorden: de werking past zich fysiek aan.

Maar het grootste verschil tussen een traditionele en een inclusieve speelpleinwerking zit in 'de software'. Een inclusieve speelpleinwerking probeert stelselmatig drempels weg te werken en de werking aan te passen aan de behoeften en mogelijkheden van elk kind. Dit gaat onder andere over het organiseren van intakegesprekken met ouders en kinderen, het toepassen van een sociaal tarief bij de inschrijvingen (tot zelfs het gratis maken van het aanbod), het voorzien van één-op-één begeleiding, het zorgen voor een duidelijke structuur en dagindeling, het speelaanbod aanpassen... Een inclusief speelplein stelt een aantal grenzen van het jeugdwerk in vraag. Het is niet evident voor jonge vrijwilligers om extra zorgtaken op zich te nemen. Maar in het doorbreken van deze grenzen ligt de sleutel naar een toegankelijker werking.

Speelkansen? Speelkansen!

De basisfunctie van een speelpleinwerking is *spelen*. Deze speelfunctie wordt in de praktijk gebracht door werk te maken van *optimale speelkansen voor alle kinderen*. De inclusieve gedachte is hier duidelijk merkbaar. Om deze speelkansen te creëren, biedt het speelplein een prikkelende omgeving. De aanleidingen om te spelen komen van de begeleiders, het speelmateriaal, de speelinfrastructuur én de interactie tussen de kinderen zelf. Deze vier speelaanleidingen staan niet in volgorde van belangrijkheid. Ze zijn alle vier even waardevol. Een kwalitatief speelaanbod maakt dus gebruik van alle speelaanleidingen en niet enkel diegene die vertrekken vanuit de begeleiding. Het is interessant om in te zoomen op de laatste speelaanleiding. Kinderen geven elkaar de hele tijd ideeën. Het zou dom zijn om die als begeleider niet te gebruiken. Hoe meer verschillend de achtergrond van de kinderen is, hoe meer ze elkaar kunnen verrassen.

Om alle kinderen hun gading te laten vinden in het speelaanbod is het belangrijk zo veel mogelijk verschillende spellen en manieren van spelen aan te bieden. Naast strak voorbereide activiteiten (Dikke Bertha, een Stratego-bosspel of maskers knutselen) is het mogelijk om te spelen vanuit impulsen (in de zandbak met autootjes, een kleuterdorp maken van kartonnen dozen, je eigen soep samenstellen...). Dit geeft kinderen meer vrijheid om zelf voorstellen te doen, zelf met ideeën te komen en te spelen wat ze graag spelen. Zo spelen ze op hun eigen tempo, wat de speelkwaliteit en het speel-

plezier verhoogt. De ene manier van spelen is niet beter dan de andere, de sleutel ligt erin om tussen deze vormen te wisselen. Maar het spelen vanuit impulsen wordt nog steeds wat onderbelicht. Deze 'diversiteit in spelen' is natuurlijk niet enkel interessant voor kinderen met een handicap of maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Alle kinderen halen hier hun voordeel uit.

Doelgroepen? Boeit niet!

Werken aan inclusie is niet alleen positief voor kansengroepen. Het biedt een meerwaarde voor alle kinderen. Het project inclusieve speelpleinen wordt momenteel gericht op kinderen met een handicap en kinderen uit een maatschappelijk kwetsbaar milieu, maar dat hoeft niet zo te blijven. Een *uitbreiding* naar een project voor anderstalige nieuwkomers is mogelijk, evenals *verfijning* naar kinderen met een autismespectrumstoornis. Speelpleinwerkingen die met inclusie bezig zijn, werken aan hun toegankelijkheid. Ze maken hun werking 'laagdrempelig' voor bijzondere doelgroepen, maar het komt iedereen ten goede. Daarom boeit de hele doelgroepdiscussie niet zo. De hele werking wordt kwalitatief versterkt. Toegankelijkheid is *een streven* naar een situatie waarbij de drempels zo laag zijn dat ze niet in de weg staan om kinderen en jongeren in hun vrijetijdsbehoeften te voorzien.

DE PRAKTIJK VAN INCLUSIEF SPELEN

Alle begin is moeilijk

'*Kunnen wij dat wel aan?*' De *drempelvrees* voor speelpleinwerkingen om te starten met een inclusieve werking is groot. Sceptici zien een bus vol kinderen met een handicap halt houden voor het speelplein, waarbij elk van die kinderen een individuele begeleider nodig heeft. Of cliëts kinderen uit een wijk die het speelplein komen terroriseren en de sfeer verzieken?

Dat zijn oprechte bezorgdheden, maar in de praktijk blijken die wel mee te vallen. De kinderen komen niet met bussen tegelijk toe. Meer nog, het vergt enige moeite om kinderen en hun ouders te informeren en te overtuigen van het aanbod. Een gespecialiseerde opleiding is geen noodzaak. Kinderen met specifieke noden zijn in de eerste plaats nog steeds kinderen, en kinderen spelen graag. En dat kunnen animatoren. Het gaat om het kind echt te leren kennen, en niet zijn beperking of zijn socio-economische status.

Je kan dat allemaal vertellen aan speelpleinverantwoordelijken, maar de kern van de zaak blijft: *onbekend is onbemind*. Om van inclusie een succeservaring te maken voor iedereen, is een begeleidingsploeg nodig die ervoor wil gaan. De eerste stap bestaat erin een gepaste manier te zoeken om het thema te introduceren bij de animatoren.

Daarna dient het zelfvertrouwen van de animatoren te worden vergroot. Dit kan op verschillende manieren. Een begeleidingsploeg moet voelen dat hun functioneren zal worden versterkt door hun *capaciteiten* te vergroten, de nodige *ondersteuning* te voorzien en duidelijke *verwachtingen* te scheppen.

WAT GEBEURT ER CONCREET?

Belang van een goeie basiswerking: wat zijn basisvoorwaarden?

Inclusie zou slechts het '*finetunen*' van een speelplein mogen zijn. Een goed draaiende werking heeft genoeg aan een paar aanpassingen om een extra doelgroep te bereiken. Daarvoor is een stevige begeleidingsploeg een noodzakelijke voorwaarde. Een werking die moet zwoegen om voldoende animatoren te vinden, is misschien nog niet klaar voor het opstarten van een inclusieve werking. Toch moet niet alles al perfect lopen om aan inclusie te kunnen beginnen. Waar ligt de lijn?

In de eerste plaats is er een begeleidingsploeg nodig die doorheen het jaar met het speelplein bezig is (of wil zijn). Een *jaarwerking* is onvermijdelijk om het voorbereidende werk op te vangen. Daarnaast heeft een ploeg best *een paar gangmakers* die het thema op de agenda plaatsen en levendig houden. Een derde voorwaarde is dat er *voldoende animatoren* zijn, zodat het mogelijk is om extra aandacht te bieden aan de kinderen die het nodig hebben. Eens het speelplein zich op deze startpositie bevindt, kan werk worden gemaakt van aanpassingen en nieuwigheden, die van inclusie na verloop van tijd een evidentie moeten maken.

Maatregelen naar binnen

Er wordt serieus nagedacht over de *speelmogelijkheden* die een werking biedt. Er wordt steeds een denkoefening opgezet om te zoeken naar speelkansen die nu niet worden benut.

In de *begeleidingsploeg* wordt gezocht naar gedragenheid. Dat kan onder meer door vorming, maar ook een ander speelplein bezoeken of eens meedraaien in een andere werking kan onzekerheid wegnemen. Op de meeste inclusieve speelpleinen lopen er één of meerdere 'inclusie-animatoren' rond. De rol die ze er opnemen, is uiteenlopend: individuele begeleiding, bewaker (het oogje in het zeil op de 'moeilijke' momenten), de inclusiecoach (aanspreekpunt). Op zich is inclusie een aandachtspunt voor een hele ploeg, maar iemand een verantwoordelijkheid geven voor het thema zorgt ervoor dat het niet verwatert of dode letter blijft.

De *organisatie als geheel* heeft ook werk. Een werkgroep 'inclusie' is geen overbodige luxe: het is een denkgroep die op geregelde tijdstippen genoeg afstand neemt van de

werking om vanuit een andere bril naar de werking te kijken. Deze medewerkers gaan op zoek naar maatregelen die de organisatie kan nemen, en hoe de consequenties daarvan kunnen worden opgevangen. Bijvoorbeeld: het organiseren van intakegesprekken voor een vakantieperiode en daarvoor een kilometervergoeding voorzien, of een rustige hoek afschermen om conflictsituaties uit te praten.

Op basis van de opgedane ervaring, kan een *visie* worden opgebouwd die wordt vertaald naar een visietekst: om aan de buitenwereld te vertellen waar het speelplein voor gaat en waarom het dat doet.

Maatregelen naar buiten

Een inclusief speelplein werkt niet op een eiland. Er zijn externe partners waarmee een *netwerk* kan worden uitgebouwd: buitengewoon onderwijs, jeugdwelzijnswerkers, ander inclusief jeugdwerk, het OCMW, het MPI in de buurt... Dit netwerk moet functioneel zijn en niet alleen potentieel interessant.

Het speelplein neemt het inclusief-zijn op *in alle communicatie* en voert gericht promotie naar kinderen en hun ouders. Rechtstreekse communicatie met de *ouders* is van groot belang. Als ouders bereid zijn om die stap te zetten, is communicatie voor, tijdens en na de speelpleinwerking wenselijk. Het werken met ouders als doelgroep is een klein taboe in het werkveld. Begeleiders zien ouders als 'controleur' of 'beperker van speelplezier'. Er wordt niet systematisch gewerkt met ouders, dat is een uitdaging voor inclusieve werkingen.

INCLUSIEF IN PERSPECTIEF

Over de schouder

Zijn de projecten 'Inclusieve Speelpleinwerkingen' succesvol? Werkt deze methodiek? Het is een vraag die op regelmatige basis aan de oppervlakte komt en met de partners wordt besproken. Het antwoord dat we hierop moeten geven, is 'soms'. Er zijn een aantal duidelijke en belangrijke resultaten, maar ook een aantal moeilijkheden.

Resultaten? Er zijn een pak meer inclusieve speelpleinwerkingen dan vroeger. De keuzemogelijkheid rond de vrijetijdsbesteding voor kansengroepen is toegenomen. Deze werkingen hebben een traject van drie jaar doorlopen. Er ging dus stelselmatig aandacht naar het inclusief maken, en dat heeft zijn effect op de cultuur. Er zijn de succeservaringen van kinderen, ook al werden die niet in detail in kaart gebracht. Het aantallendiscours, "*hoeveel kinderen heb je meer bereikt?*", is gelukkig nooit in het project geslopen. Het project gaat over meer dan dat. Het is een denkwijze die in eerste lijn de organisatie structureel verandert en in tweede lijn jongeren aan het denken

zet over een inclusieve maatschappij. Zij nemen deze ervaring mee naar andere maatschappelijke instellingen.

Moeilijkheden? Op dit ogenblik gebeuren de procesbegeleidingen gratis. De provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen investeren fors in het kwalitatief versterken van lokale speeliniciatieven. Door hun inclusief karakter krijgen ze in sommige gevallen zelfs een bovenlokale uitstraling. Indien de provinciale jeugddiensten deze mogelijkheid niet meer creëren, is de vraag of lokale werkingen de reële kost van een intensieve begeleiding zouden dragen. De gekozen methodiek is intensief, maar biedt volgens alle betrokken partijen de meeste slaagkansen indien het volledige traject wordt doorlopen. Het vraagt een zwaar engagement van de werking en een stevige investering in tijd en energie. Het is geen snelle methodiek, maar wel een effectieve en duurzame.

Het werken aan inclusie is geen absolute noodzaak vanuit het perspectief van de organisatie. Dit thema groeit (meestal) niet van onderuit. Het ontstaat (meestal) niet vanuit een probleem. Het is een positieve actie. Het wordt door iemand onder de aandacht gebracht vanuit een bepaalde kijk op de samenleving. Dat maakt dat nagenoeg elke werking moet zoeken en werken aan gedragenheid van het project.

Conclusie: wat is er ten goede veranderd in het werkveld?

- De kennis in het speelpleinwerkveld over de benoemde doelgroepen is toegenomen.
- Er zijn meer spelers die nu ervaring hebben, het gaat dan zowel over individuen als over organisaties.
- Er zijn meer mensen die het thema belangrijk vinden.
- Inclusie zit ingebed in de organisatie van een aanzienlijk aantal speelpleinwerkingen. Het heeft een duurzaam karakter.

De uitdaging: het spook van de draagkracht?

Draagkracht impliceert draaglast. Er wordt snel gezegd dat de inclusie zover mag gaan als de vrijwilligers kunnen en willen, maar niet verder. Hun draagkracht is daarbij de grens. Omdat het jeugdwerk werkt met vrijwilligers die zich vanuit hun eigen motivatie inzetten, kan een organisatie dit soort inspanningen *niet* opleggen. Stel je deze situatie voor: een particuliere speelpleinwerking krijgt de vraag van een mama of haar zoontje naar het speelplein mag komen. Het zoontje heeft een lichamelijke en mentale handicap. Hij kan niet echt spreken en heeft op geregelde tijdstippen een sanitaire stop en medicatie nodig. Iedereen zal begrip opbrengen voor vrijwilligers die, na een week proberen, vaststellen dat dit te zwaar is om als ploeg te dragen, dat de kwaliteit van de gehele werking eronder lijdt en dat de jongeren het niet zien zitten om dit soort zorg te bieden in hun vrijwillig engagement.

Welke specifieke zorgen vallen binnen de draagkracht van jonge vrijwilligers? Welke aandachtspunten en uitdagingen vallen daarbuiten? Als een kind dat op een speelplein zou moeten terechtkunnen. Bijvoorbeeld: een kind met autisme, dat niet wordt toegelaten, is dat een gemiste kans? Wie bepaalt de grens van het 'toelaatbare'? Is de draagkracht van de vrijwilliger de enige norm? Die grens hoeft niet vastgelegd te worden, maar is het hele 'inclusie-verhaal' dan niet te vrijblijvend? En wordt die grens van wat wel kan en wat niet (of scherper: welk kind wel of niet welkom is) te veel bepaald door het spook van de draagkracht? Het gebeurt af en toe dat een concreet probleem niet eens wordt onderzocht: welke implicaties brengt het met zich mee zo'n kind in te sluiten? De grootste zoektocht van dit project is hoe die grens kan worden verlegd zonder de eigenheid als jeugdwerk te verliezen.

Interactie tussen beleid en praktijk

De projecten 'inclusieve speelpleinwerkingen' zijn een voorbeeld van hoe beleid en praktijk in wisselwerking gaan. Bij thema's als inclusie is een proactief beleid een absolute voorwaarde om verandering teweeg te brengen. Door te stellen dat het allemaal vanzelf zou gaan, de inclusieve samenleving, gebeurt er uiteindelijk niets. Zelfverklaarde inclusie wordt snel een excuus om niets te doen of niets te veranderen. Het beleid schept het juiste kader wanneer lokale speelinitiatieven een impuls krijgen en daarnaast duurzame ondersteuning in de schoot krijgen geworpen. Een impulsenbeleid alleen werkt niet.

De volgende fase van dit project is het organiseren van structuren en netwerken die de geleverde inspanningen in stand houden. De kennis en ervaring die in de voorbije jaren werd opgebouwd, moet genoeg resultaten geven om weerstand weg te nemen. Inclusieve werkingen steken elkaar aan. Zien doet geloven. Er moet nu worden getoond aan de samenleving dat er kan worden samengespeeld en dat dit eigenlijk helemaal geen probleem vormt. Terwijl er vroeger slechts enkele voorbeelden waren die men moeilijk vertaald kreeg naar de eigen realiteit, zijn er nu voldoende inclusieve werkingen om een werkbaar voorstel te vinden voor de eigen werking. De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk rekent op een spontane besmetting. Doen en niet denken. 'You can't build a reputation on what you're going to do', dixit Henry Ford. En tot we zover zijn, moeten de inspanningen op een constant niveau worden gehouden. Niet in twee provincies, maar over heel Vlaanderen.

Meer lezen?

- 'Speelplein fait divers. Visietekst diversiteit in het speelpleinwerk', te raadplegen op www.speelplein.net
- 'Speelpleinwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Een gedeelde visie van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk en Uit de Marge', te raadplegen op www.speelplein.net

- 'Inclusief Speelpleinwerk. Handicap infomap en Handicap werkmap.' Op te vragen bij de provinciale jeugddiensten van Antwerpen en Oost-Vlaanderen.
- 'Een simpel plan. Positioneringstekst van het Platform Diversiteit', te raadplegen op www.steunpuntjeugd.be

OVER DE AUTEURS

Zowel Kwinten Fort, Hanne Cools als Pieter Verbanck zijn stafmedewerker bij de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw.